

FLAMENCO

I VÅRA HJÄRTAN

Från sorg och vrede till passion och humor – flamencon rymmer alla våra känslor. Möt Gabriela Gutarra – en av Nordens främsta flamencoartister.

Flamenco uttrycker en artist sina känslor direkt utan att gå några omvägar – medan vi i västvärldens kultur ofta försöker dölja sådant vi inte tycker om. Att se flamenco handlar därför inte om att drömma dig bort för att få en romantiserad bild av livet – tvärtom placerar den dig rakt i verkligheten. Därför berörs också alla av flamenco.

När jag träffar Gabriela Gutarra ger hon först ett annat intryck än det jag fått genom att se henne uppträda. Framför mig sitter en "helt vanlig" tjej i jeans, utsläppt hår och glasögon – inte alls den upklädda, magnifika seöorita hon visar upp på scen. Men snart ser jag likheterna, samma uttrycksfulla rörelser och

blickar, samma kraft i dansen som nu i orden.

Gabriela Gutarra tillhör Nordens elit när det gäller flamenco. Hon har studerat klassisk spansk dans och flamenco för bland andra den legendariske Farruco och La Ton i Sevilla och för Carmen Cortez och Paco Romero i Madrid. Hon har satt upp flera kritikerrosade produktioner, turnerat i hela Skandinavien och har banat väg i Norden för

”Jag var en sjukligt blyg person innan jag började dansa. Genom dansen blev det bättre och jag började öppna mig.”

denna konst som fascinerat människor i århundraden.

— Flamencon har utvecklats enormt i modern tid, men det är också mycket av det gamla som gått förlorat. Tekniken i dans och gitarrspel utvecklas ständigt och nya trender kommer fram. Som flamencoutövare måste man därför hålla

FLAMENCO ÄR...

...sång, dans och gitarrspel. Sångerna brukar man dela in i tre stora grupper och den äldsta av dessa tre är "El Cante Jondo" – den djupa sången. Både dansen och gitarrspelet är delvis underordnade sången. En bra gitarrist mäts efter sin förmåga att ackompanjera sången och inte efter sin teknik, en dansare lika så.

fast vid traditionen samtidigt som man utvecklas och hittar sin egen stil.

Det finns en utbredd "machokultur" i Latinamerika och det är samma sak inom flamencon, menar Gabriela. Det gäller att vara som den latinamerikanska kvinnan – listig, kvinnlig och tuff samtidigt.

— I flamencon får en kvinnlig dansare vara både stark och kvinnlig. I nästan alla andra dansformer inom folkloreska kvinnan vara "svag". I flamencon däremot får kvinnor uttrycka sig som kvinnor och visa upp alla sina känslor.

GABRIELA PRATAR MYCKET OM KVINNORS inneboende styrka och säger också att det är hos kvinnorna som Latinamerikas framtid finns.

— När allt fler kvinnor börjar arbeta och kräva sina rättigheter kommer Latinamerika att gå framåt. Alltför länge

har kvinnan förtryckts av den machokultur som råder och inte minst av religionen.

På en direkt fråga om hon själv är feminist svarar hon först ett lite tvekanande ja, men ändrar sig sedan till ett bestämt ja.

— Men för mig är det bättre att vara feminist i handling än i ord. Kvinnor måste ställa upp mer för varandra, det gör männen och därför är de framgångsrika. Jag skulle till exempel aldrig kunna ha ett förhållande med en gift man eftersom jag inte skulle vilja att en annan kvinna gjorde så mot mig.

Gabriela föddes i Peru, i staden Huancayo i Anderna. Med sina två systrar, en mamma som arbetade ideellt som socialarbetare, en indiansk mormor som då och då praktiserade schamanism och en morfar som introducerade henne till den spanska kulturen, levde hon i Peru i över 10 år. Hen- ➤

FLAMENCON OCH DESS RÖTTER

Flamenco uppstod ur en blandkultur i Andalusien, i södra Spanien, och har sitt ursprung i morisk, zigenisk och judisk kultur. Man tror att det var på sent 1400-tal som flamenco började formas bland fattiga och förtryckta människor: kristna lantarbetare, arabättlingar (morer), judiska familjer på flykt och invandrade zigenare. Deras musik och kultur smälte samman och gav uttryck för deras känslor. Familjerna samlades, man sjöng och klappade händerna till rytmerna och man improviserade danser - men det var sången som stod i fokus.

Att man känner till att det såg ut just så här beror bland annat på att det efter en tid blev straffbart för zigenare att uppföra sina sånger vid lägerdarna och att det i förbudstexten står just om deras handklappningar som upplevdes som störande.

Den flamenco vi känner i dag, med sång, dans och gitarrspel, uppstod först under 1800-talet. Det bildades flamencogrupper och i början av 1900-talet turnerade många av dessa ute i världen med stor framgång. Från att ha varit de utsattas dans - ett uttrycksmedel för stolthet och uppror - blev den nu en uppvisningsdans, med rötter i den zigeniska kulturen. Men zigenarna själva har hela tiden fortsatt att praktisera sin ursprungliga flamenco.

nes pappa är död sedan många år och honom hade hon aldrig någon större kontakt med, däremot spelade hennes morfar Claudio en stor och viktig roll i hennes liv. Det var han som fick henne intresserad av flamenco genom sina levande beskrivningar av kända flamencodansare han sett, om sången och gitarrmusiken.

— Morfar var en fantastisk man. Jag följde alltid efter honom var han än var. Han hade spanskt påbrå och han fick mig att känna mig hemma i den spanska kulturen bara genom sina berättelser. Han och mormor var väldigt olika, när mormor ville använda levande marsvin för att bota mig om jag var sjuk förespråkade morfar definitivt vanliga läkemedel!

PÅ GRUND AV DE POLITISKA OROLIGHETERNA i Peru pendlade familjen mellan städerna Huancayo, Ica och huvudstaden Lima. Bäst trivdes Gabriela i Ica, en stad som är som en grönskande oas trots att den ligger i öknen. Men det var ett liv fyllt av kamp. Mamman hjälpte många människor som hade det svårt och flera av familjens vänner blev dödade i de politiska strider som då var vardag i Peru.

Morfadern verkar mer eller mindre ha varit familjens – och släktens – sammanhållande länk. Det var när han dog som släkten började splittras för att fly till andra länder. Avlägsna släktingar hade pratat om Sverige och så kom det sig att de till sist hamnade här.

Det var i Sverige som Gabriela började dansa flamenco "på riktigt" och det var också dansen som hjälpte henne att utvecklas som person.

— Jag var en sjukligt blyg person innan jag började dansa. Genom dansen blev det bättre och jag började öppna mig. Redan efter tre månader uppträdde jag på scen och det kändes helt naturligt. Det var på en elevavslutning i skolan och från att ha varit en osynlig person blev jag nu plötsligt någon. Jag fick jag till och med bättre betyg av lärarna.

Sedan fem år driver nu Gabriela en dansskola i centrala Stockholm, Flamenco center, med kurser i framför allt flamenco. Minst fyra dagar i veckan har hon sina klasser.

— Det var mammas idé egentligen – jag vill inte undervisa, jag vill uppträda, säger hon med ett skratt.

Just nu arbetar Gabriela på nästa projekt – Malambo, ett latinamerikanskt epos. Det är en föreställning som handlar om den argentinska gauchokulturen. Argentinsk tango och folklöre ska blandas med flamenco och den ska dansas av artister från Spanien, Argentina och Sverige. Premiär hoppas Gabriela att det blir på Dansens Hus i Stockholm under hösten år 2000 eller till våren år 2001. Men hon har också påbörjat ett annat drömsprojekt, nämligen att göra Strindbergs Fröken Julie som flamencoföreställning. Det är en dröm hon haft sedan hon, tack vare en envis svensklärare, kom i kontakt med Strindberg.

— På den tiden pratade jag inte så bra svenska. Jag

bodde ute i Fittja och umgicks bara med spanska kompisar. Men min gymnasielärare sa åt mig att om jag ville lyckas som dansare i Sverige så måste jag lära mig svenska. Så stack hon Hemsöborna i händerna på mig och jag föll verkligen för Strindberg! När jag sen fick tag i Fröken Julie på både svenska och spanska kände jag att det här kan man göra dansteater av.

MEN GABRIELA ÄR NOGA MED att poängtera att det här var långt innan hon visste att även Birgit Cullberg tänkt samma tankar.

— Vid den tiden visste jag inte vem Cullberg var, jag visste ju inte ens var Operan eller Dramaten låg.

Gabriela berättar att hon tidigt bestämde sig för att bli artist, men att det har varit tuft. Att aldrig veta om pengarna ska räcka och om hon kommer att kunna fortsätta försörja sig på dansen.

— Samtidigt finns det inget val, flamenco är min passion och jag kommer alltid att dansa. Tack och lov har jag haft ett stort stöd i min familj – särskilt från min mamma. Hon hjälper mig med firman med allt från programbokningar till PR-arbete. Jag har ju ingen agent utan vi sköter allt arbete hemifrån själva.

Gabriela bor tillsammans med sin mamma och sina två yngre halvbröder i en stor lägenhet i Vasastan i Stockholm. Systrarna, som också håller på med dans, är utflugna sedan länge.

I lägenheten är det ofta fullt av folk. Alltifrån Gabrielas artister till ungdomar som behöver någonstans att bo och som har det jobbigt hemma. Det är mamma Elena som tar sig an dessa unga människor. I en sådan miljö är det inga problem att arbeta konstnärligt.

— Det är bara att stänga om sig. Samtidigt är jag van vid att alltid ha folk omkring mig och jag trivs med det.

Någon egen familj har Gabriela inte och ett liv som artist med ständiga resor har inneburit att hon medvetet valt bort barn, säger hon. Att vara kvinna i 30-årsåldern och öppet deklarerat att man inte ens har en längtan efter barn kan ju provocera omgivningen.

En del blir chockade och säger upprört åt henne att så kan hon inte resonera. Medan andra – särskilt artister – säger att de förstår henne.

— Visst kanske jag ändrar inställning om jag skulle möta den stora kärleken, men jag tror inte det. Än så länge har jag inte mött någon man jag skulle kunna dö för och jag kommer aldrig att ge upp mitt liv eller min dans för en man. Visst kan jag känna mig ensam och längta efter att träffa någon. Men det har aldrig varit någon dröm för mig att gifta mig och skaffa barn.

En dröm har hon – att resa tillbaka till Peru och dansa.

— Jag har inte varit där på 20 år och mycket har hänt sedan dess. Jag vet inte hur de skulle ta emot mig, men jag vet att jag vill dit och uppträda. En dag hoppas jag kunna göra det.

”Visst kanske jag ändrar inställning om jag skulle möta den stora kärleken, men jag tror inte det. Än så länge har jag inte mött någon man jag skulle kunna dö för och jag kommer aldrig att ge upp mitt liv eller min dans för en man.”